

İLAHİYAT ÖĞRENCİLERİNİN KOPYA ÇEKMEYE KARŞI YAKLAŞIMLARI

*Recep KAYMAKCAN**

SUMMARY

Academic dishonesty (cheating) is one of the significant problems in educational process. This empirical study aims to answer the following issues on academic dishonesty in terms of selected final year students of the faculties of the theology in Turkey: The percentage of academic dishonesty among students, main cheating methods used by students in the examinations, the most favourite subject group or groups for cheating among theology students and students' perception of academic dishonesty from ethical point of view. It concludes with the evaluation of present place of the theology students from the problem of cheating in Turkey compared the relevant other academic studies.

GİRİŞ

Kopya, eğitim sisteminde değerlendirmenin geçerliliğini ve eğitimde kaliteyi olumsuz yönde etkileyen bir problem olmaya devam etmektedir. Kopyayı yalnızca sınav esnasında oluşan istenmeyen bir davranış olarak telakki etmek yeterli değildir. Kopya çekme hakkında öğrencilerin tutum ve yaklaşımlarının, kopya çekmeyi artıran ve azaltan faktörlerin bilimsel metotlarla tespit edilmesi, bu sorunla başa çıkılabilmesi için alınması gereken önlemlerin etkili olması bakımından gereklidir. Batılı ülkelerde konuyla ilgili azımsanmayacak araştırmalar olmasına karşılık ülkemizde gerek ilk ve orta dereceli okul kademelerinde gerekse üniversite seviyesinde eğitimde kopya sorunuyla ilgili yeterli araştırmanın olmadığını söyleyebiliriz. Bu makalede, daha önce bu açıdan bilimsel araştırmaya konu olmamış ilahiyat fakültesi öğrencilerinin kopya çekmeye ilişkin görüşleri, kopya çekme oranları ve hangi ders gruplarında daha

* Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Doç. Dr.

fazla kopya çektikleri konusu incelenecektir. Elde edilen sonuçlar ülkemiz ve Batı'da kopya çekme üzerine yapılan çalışmaların bazılarıyla karşılaştırılacaktır.

Kopya Çekmeyle İlgili Araştırmalar

Kopya Türkçe'de asıldan çıkarılan suret ve yazılı sınavlarda sorulara karşılık hazırlamak için gizlice kitaba ve başkasının kağıdına bakma olmak üzere iki anlamda kullanılan bir sözcüktür (TDK, Türkçe Sözlük 1981). İngilizce de kopya çekmeyi ifade için "cheat", "academic integrity" ve "academic dishonesty" kelimeleri kullanılmaktadır. Bu kelimeler sınavlarda, ödev yaparken kopya çekme ve kaynak vermeksizin başkalarının yazdıklarını kendi yazmış gibi gösterme anlamlarında kullanılmaktadır. Ancak en yaygın kullanılan karşılığı, sınavlarda kopya çekmedir. Bu makalede kopya çekme sınavlarda ortaya çıkan ve istenmeyen bir davranış anlamında kullanılacaktır.

Kopya yeni bir problem olmamakla birlikte kopya çeken öğrencilerin özellikleri ve kopyaya karşı tutumlarıyla ilgili bilimsel çalışmaların yeni olduğu söylenebilir. Konuyla ilgili ilk çalışmalardan biri Brownel tarafından 1928'de yapılmış ve kopya çeken öğrencilerin çekmeyenlere göre daha az zeki ve dışa dönük kişilik yapısına sahip öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belirtilen tarihten günümüze kopya üzerine bir çok araştırma yapılmış olup, 1970 ile 1996 yılları arasında kopya ile ilgili akademik yönden kabul gören indexlerde yer alan 107 araştırmayı özetleyip tahlil eden Whitley (1998)'e göre kopya üzerine yapılan çalışmaları iki grupta incelemek mümkündür.

1. Öğrenciler arasındaki kopya çekmenin yaygınlaşması ve kopya çekme oranlarının belirlenmesi ve yıllara göre kopya çekmede bir artışın olup olmadığını okul düzeylerine göre araştıran çalışmalardır.

2. Kopya çekmeye etki eden faktörler üzerine yapılan araştırmalardır. Bu faktörleri de ana hatlarıyla öğrencilerin özellikleri (demografik, akademik yetenek v.b.) kopya çekmeye karşı tutumları, kişilik özellikleri ve sınavın yapıldığı ortamlarla ilgili özellikler olarak sıralayabiliriz.

Dirik (1999) Türk eğitim sisteminde kopya sorununa ilişkin ciddi araştırmaların Külahçı ve Selçuk'un araştırmalarıyla başladığını ifade etmektedir. Selçuk (1995) çalışmasında genel lise ve imam hatip lisesi öğrencilerinin cinsiyet ve okul türlerine göre kopya çekmeye karşı tutumlarında cinsiyet ve okul

türlerine göre bir farklılık olup olmadığını araştırmaktadır. Konuyla ilgili en son çalışma olarak Dirik (1999)'in "Türk Eğitim Sisteminde Sınavlarda Kopya Sorunu" adlı makalesini zikredebiliriz. Araştırmacı Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin kopyaya ilişkin görüşleri ve kopya çekme nedenlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemekte ve elde edilen veriler ışığında bazı öneriler sunmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 1999-2000 öğretim yılında Marmara, Dokuz Eylül, Atatürk, Sakarya, Gazi, Yüzüncü Yıl ve Şanlıurfa üniversitelerine bağlı ilahiyat fakültesi son sınıfında okuyan öğrencilere uygulanan anketin sonuçlarını ihtiva etmektedir. Bu açıdan, araştırma sonuçları belirtilen üniversitelere bağlı ilahiyat fakültelerini kapsamaktadır. Örneklemin son sınıf öğrencilerinden seçilmesinin nedeni lisans eğitiminin sonuna gelmeleri nedeniyle kopya konusunda eğitim sistemini tamamıyla yaşamış olmaları ve sistemin tehdidinden kurtulmuş olmalarıdır. Bu sayede ankete verecekleri cevabın daha geçerli olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni halen farklı üniversitelere bağlı olarak eğitim veren 22 ilahiyat fakültesi son sınıf öğrencileridir. Bu çalışmanın örneklemini ise, 7 ilahiyat fakültesinin son sınıflarından seçilen öğrenciler teşkil etmektedir. Örnekleme olarak seçilen 3 ilahiyat fakültesi yerleşik ilahiyatlardan, 4 ilahiyat da yeni açılan ilahiyatlardan oluşmaktadır. Yerleşik ilahiyat ifadesinden 1992'deki yeni üniversiteler kurulmadan önce eğitim faaliyetinde bulunan 8 ilahiyat kastedilmektedir. Yeni ilahiyat ifadesinde de Şanlıurfa İlahiyat hariç 1992 sonrası açılan üniversitelere bağlı eğitim faaliyetine başlayan 14 ilahiyata işaret edilmektedir. Bu ilahiyatların bağlı olduğu üniversiteler şöyledir: Marmara, Dokuz Eylül, Erzurum, Sakarya, Gazi, Yüzüncü Yıl ve Şanlıurfa üniversiteleridir. Farklı coğrafi bölgede bulunan 7 ilahiyat fakültesinden "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Tutum ve Yaklaşımları" adlı anketi cevaplayanların toplamı 337 olup bu sayının evreni temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Yöntem

Bu araştırmada genel tarama modeli içerisinde anket tekniğine bağlı bilgi toplama yöntemi kullanılmıştır. Kopya ekme üzerine ilahiyat ğrencilerinin yaklaşım ve tutumlarını belirlemeye yönelik anket hazırlanmıştır. Anketin hazırlanmasında Batı lkelerinde konuyla ilgili yapılan araştırmalar, Dirik (1999)'in yaptđđ çalışma ve araştırmacının halen ğretim yesi olarak alıřtıđđ Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 1999-2000 ğretim yılı son sınıf öğrencilerinden lme ve Değerlendirme dersine katılanların görüşlerinden faydalanılmıştır. Hazırlanan anket formunu geliştirmeye yönelik pilot uygulama 36 SA. İlahiyat Fakültesi 2. sınıf öğrencisine uygulanmış ve elde edilen veriler değerlendirilerek anket formu geliştirilmiştir. Anket formu kopya çekme hakkında öğrencilerin görüşleri, en çok kopya çekilen dersler, kopya çekme oranları ve kopya çekmeyi azaltan ve artıran faktörler hakkında veri toplamayı amaçlamaktadır. Bu makalede, anket formundan elde edilen verilerin bir bölümü kullanılmıştır.

Anket, Sakarya niversitesi hariç diğer üniversitelere bağlı ilahiyat fakültelerine posta ile gönderilmiş ve ğretim elemanı arkadaşların yardımı ile 1999-2000 ğretim yılı Bahar Dönemi sonlarına doğru uygulanmıştır. Sakarya niversitesinde anketler araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programına kodlanarak analiz edilmek üzere yüklenmiştir. Cinsiyet, yerleşik veya yeni ilahiyat gibi değerşkenlerle sorulara verilen cevaplar tablolar halinde verilmiş ve bunlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadđđđı tespit için X (Ki Kare) değerleri hesaplanmıştır. Değerşkenlere göre verilen cevaplarda farklılığın önem kontrolü için 0.05 hata payı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada, ilgili literatür incelemesi ve araştırmacının gözlemine bağlı olarak ortaya konan aşağıdaki hipotezlerin doğruluğu test edilecektir.

1. İlahiyat fakültelerinde, erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla kopya çekmektedir.

2. Yerleşik ilahiyatlarda kopya çekme oranı yeni ilahiyatlara kıyasla daha azdır.
3. İlahiyatlarda kopya çekme bakımından en problemliler dersler felsefe grubu ve formasyon dersleridir.
4. Kopya çekmeye başlanmada ve yoğunlaşmada en kritik eğitim düzeyi orta dereceli okuldur.
5. Öğrencilerin çoğunluğu kopyayı istenmeyen bir davranış olarak algılamaktadır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

Bu bölümde, toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bunların yorumlanmasına yer verilmiştir.

Ankete Katılan Öğrencilerle İlgili Bilgiler

Bu araştırmada, ilahiyat öğrencilerinin sınavlarda kopya çekme ile ilgili yaklaşımlarını ortaya koymada değişken olarak kullanılan özellikler (cinsiyet, mezun olduğu lise ve okuduğu ilahiyat fakültesi) ilgili bilgiler yüzdelik ve sayı olarak verilmiştir.

Tablo: 1 Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	110	32.6
Erkek	227	67.4
Toplam	337	100.0

Tablo 1'den ankete katılan öğrencilerin toplam sayısı 337 olup %32.6'ı kız, %67.4'sinin erkek olduğu görülmektedir. Bu oranların 1999-2000 öğretim yılı 4. sınıfta okuyan öğrencilerin cinsiyet dağılımıyla örtüştüğü söylenebilir.

Tablo: 2 Mezun oldukları okullara göre öğrencilerin dağılımı

Mezun olunan lise	Sayı	%
İmam-Hatip Lisesi	262	78.2
Lise	59	17.6
Diğer Meslek Liseleri	14	4.2

Toplam	335	100.0
Cevapsız	2	0.6

Tablo 2'de mezun oldukları liselere göre, anket uygulanan öğrencilerin %78.2'nin İmam-Hatip Lisesi, %17.6'sı lise ve % 4.2'sinin de meslek lisesi mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo:3 Okudukları ilahiyat fakültelerine göre öğrencilerin dağılımı

Okuduğu Üniversite	Sayı	%
Marmara	58	17.2
Dokuz Eylül	42	12.5
Atatürk	51	15.1
Sakarya	53	15.7
Gazi (Çorum İlahiyat)	35	10.4
Yüzüncü Yıl	50	14.8
Şanlı Urfa	48	14.2
Toplam	337	100.0

Tablo 3'de görüldüğü gibi, bağlı buldukları üniversitelere göre ankete cevap veren öğrencilerin %17.2'si Marmara, % 12.5'i Dokuz Eylül, % 15.1'i Atatürk, % 15.7'si Sakarya, % 10.4'si Gazi, % 14.8'i Yüzüncü Yıl ve % 14.2'i de Şanlıurfa üniversitelerine bağlı ilahiyat fakültelerinde eğitim görmektedir. Araştırmanın evreni ve örnekleme bölümünde belirtildiği gibi öğrencilerin eğitim gördüğü ilahiyatlar yerleşik ve yeni ilahiyatlar olmak üzere iki kategori olarak gruplandırılmış ve değişken olarak bu haliyle kullanılmıştır. Bu şekilde ikili bir tasnif yapılmasının nedeni, sınavlarda kopya çekmeye karşı yaklaşımda iki grup ilahiyatın farklılık arzedeceğine dair varsayımdır. Bu gruplamaya göre örneklemedeki Marmara, Dokuz Eylül ve Atatürk üniversitelerine bağlı ilahiyatlar yerleşik ilahiyat olarak kabul edilmiş olup örneklemin % 44.6'sını teşkil etmektedir. Diğer 4 üniversiteye bağlı ilahiyatlarda yeni ilahiyatlar olarak adlandırılmış olup örneklem içerisindeki oranı % 55.4'tür.

Bazı Değişkenlere Göre Öğrencilerin İlahiyatlarda Kopya Çekme Düzeyleri

Öğrencilerin ilahiyat fakültesindeki kopya çekme düzeyi ortaya konup, bu veri ile cinsiyet, mezun oldukları lise ve halen okumakta oldukları ilahiyata göre anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı "ki kare" test sonucuna göre tesbit edilmeye çalışılacaktır.

Tablo: 4 Cinsiyete göre öğrencilerin fakültede kopya çekme düzeyi

Cinsiyet	Hiç	Bazen	Sık sık	Her zaman
Kız	51.4	45.9	1.8	0.9
Erkek	29.3	62.7	4.9	3.1
Toplam	36.5	57.2	3.9	2.4
p< 0.01				

Öğrencilerin % 36.5'i ilahiyat fakültesi eğitiminde, sınavlarda hiç kopya çekmediklerini belirtirken % 63.5'i değişen sıklıkta kopya çektiklerini ifade etmektedirler. Kopya çekme sıklığı yönünden % 57.2 gibi yüksek bir oranda "bazen" gelmektedir. Bu araştırma bulgularındaki kopya çekme oranı ile literatürdeki araştırma bulguları arasında büyük farklılıkların ortaya çıkmadığı gözlenmektedir. Dirik (1999), üniversite öğrencisi olan örnekleminin % 37.28'nin hiç kopya çekmeyeceğini belirtmektedir. Batı literatüründeki araştırmalarda öğrencilerin kopya çekme düzeyi olarak en yaygın 2/3 (üçte iki), %70 (Bushweller 1999, Shropshire 1997, Goodman 1998) oranı ve bazı araştırmalarda % 90'a varan yüzdeler verilmektedir. En yaygın oranın ise % 70 oranı olduğunu söyleyebiliriz. Bu sonuca göre ilahiyat fakültesi öğrencilerinin kopya çekme oranları diğer fakülte ve Batı'daki üniversite öğrencileriyle büyük ölçüde paralellik arz etmektedir. Fakat ilahiyat fakültesi öğrencilerinin dindarlık seviyesinin ve ahlaki değerlere bağlılıklarının daha fazla olacağı beklentisine bağlı olarak araştırmada ortaya çıkan kopya çekme oranının yüksek olduğu iddia edilebilir. Kaya (1998)'nin araştırması, beklenti olmanın ötesinde diğer fakülte öğrencilerine göre ilahiyat öğrencilerinin daha dindar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, dindarlıkla kopya çekme arasında ilişkiyi inceleyen araştırmalara göre, dindarlık düzeyi ile kopya çekme arasında negatif veya pozitif herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucunu hatırlatmakta fayda vardır.

Tablo 4'den anlaşıldığı gibi, kopya çekme bakımından erkekleri öne çıkaran son derece anlamlı bir farklılaşma ($p < 0.01$) ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha çok sınavlarda kopya çekmektedirler. Bu sonuç, "İlahiyat fakültesinde erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla kopya çekmektedir" şeklindeki hipotezi doğrulamaktadır. Kız öğrencilerde kopya çekme oranının daha düşük olarak ortaya konan veriler konuyla ilgili literatürdeki verilerle de örtüşmektedir.

Gerek ortaöğretim gerekse üniversite seviyesinde çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı'da yapılan ve öğrencilerin kendi itiraflarına dayanan, kopya çekme düzeyini belirlemeye yönelik araştırmaların tamamına yakınında erkeklerin kızlardan daha fazla kopya çektiği sonucuna ulaşılmaktadır (Burns et al 1998, Whitley 1998, Kinney 1999, Hall 1999). Whitley (1998) erkeklerde kopya çekme oranının daha fazla olmasının, erkeklerin kopya çekme esnasında daha az suçluluk duymalarıyla ilintili olabileceğini belirtmektedir. Dirik (1999)' te Türkiye'de yapılan araştırmalarda kızlarda kopya çekme yüzdesinin erkeklere göre daha az olduğunu söylemektedir. Bu verilere aykırı bir sonuç ise Japon üniversite öğrencilerinden gelmektedir. Çünkü Japon kız öğrencileri erkeklere göre sınavda daha çok kopya çekmektedir (Burns et al 1998).

Tablo: 5 Mezun oldukları liselere göre öğrencilerin fakültede kopya çekme düzeyi

Mezun olduğu lise	Hiç	Bazen	Sık sık	Her zaman
Lise ve diğer meslek lisesi	31.9	61.1	5.6	1.4
İmam-Hatip Lisesi	38.1	55.8	3.5	2.7
Toplam	36.7	56.9	3.9	2.4
$p > 0.05$				

Tablo 5' de mezun oldukları liselere göre öğrencilerin kendi ifadelerine göre kopya çekme oranında bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 2' den de anlaşılacağı gibi ankette lise ve diğer meslek liseleri ayırımı yapılmıştır. Fakat örnekleme diğer meslek liseleri seçeneğini işaretleyenlerin oranı % 4.2 gibi düşük düzeyde olması nedeniyle lise ile birleştirilerek analiz edilmiştir. Lise ve

diğer meslek liselerinden hiç kopya çekmediğini öğrencilerin % 31.9 ifade ederken, bu oran İmam-Hatip Lisesi mezunlarında % 38.1' dir. Ki kare testi sonucuna göre mezun olduğu liseye göre önemli bir farklılaşma gözlenmemektedir ($p>0.05$).

Tablo: 6 Okudukları ilahiyat grubuna göre ilahiyat öğrencilerinin kopya çekme düzeyi

Fakülteler	Hiç	Bazen	Sık sık	Her zaman
Yerleşik ilahiyatlar	45.3	49.3	3.3	2.0
Yeni ilahiyatlar	29.3	63.6	4.3	2.7
Toplam	36.4	57.0	3.9	2.4
$p < 0.05$				

Yerleşik ilahiyatlarda değişen sıklıkta öğrencilerin % 54.7 si kopya çektiklerini belirtmesine rağmen bu oran yeni üniversitelerde % 70.7 'dir. Fakülte eğitiminde hiç kopya çekmediğini belirten yerleşik ilahiyat öğrenciler % 45.3 ve yeni ilahiyatlar % 29.3' tür. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplarla okudukları ilahiyat grubuna göre anlamlı bir farklılık mevcuttur ($p<0.05$). Yani yeni ilahiyatlarda eğitim gören öğrencilerde sınavlarda kopya çekme düzeyi daha fazladır. Bu sonuç, "Yerleşik ilahiyatlarda kopya çekme oranı yeni ilahiyatlara kıyasla daha azdır" şeklindeki hipotezimizi desteklemektedir. Bunun beklenen bir sonuç olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü, yerleşik ilahiyatlarda idari ve öğretim elemanı kadrosu yeni ilahiyatlara göre daha köklü olup, kopya v.b. konularında alacağı tutumla ilgili oluşmuş geleneklere ve kopya çekmeyi etki eden unsurlardan biri olarak telakki edilen ders anlatma ve değerlendirmenin kalitesi bakımından daha donanımlı olmasıyla ilgili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin İlk Kez ve En Yoğun Hangi Öğrenim Kademesinde Kopya Çektiklerine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin ilk defa hangi eğitim kademesinde kopya olabilecek bir davranışta bulduklarına ilişkin görüşleri tablo 7' de belirtilmiştir. Tablo 7' de kopya çekmeye başlama yönünden % 38.9' la lise ilk sırada yer almakta olup, % 31.0 ile ortaokul ve % 12.3'le üniversite izlemektedir. İlkokul ise ilk kez kopya çekmede % 4.5 le en düşük eğitim kademesidir. Kız ve erkek öğrencilerin ilk

kez hangi eğitim kademesinde kopya çektiklerine verdikleri cevaplarda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p < 0.05$). Ortaya çıkan bu veriler Dirik (1999) araştırma bulgularıyla genelde benzerlik göstermesine rağmen lise seviyesinde, oran bakımından farklılık arz etmektedir. O'nun araştırmasına göre % 61.4 ü lise ve 13.6 sı ortaokul düzeyinde kopya sayılabilecek davranışta bulunmaktadır. Fakat Dirik'in araştırmasında "hiçbiri" seçeneğinin olmadığını belirtelim.

Tablo:7 Cinsiyete göre öğrencilerin ilk kez hangi öğrenim kademesinde kopya olabilecek bir davranışta buldukları ilişkin görüşlerinin dağılımı

Cinsiyet	Hiçbirinde	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
Kız	16.7	1.9	29.6	38.0	13.9
Erkek	11.2	5.3	31.7	39.3	11.6
Toplam	13.0	4.5	31.0	38.9	12.3
$p > 0.05$					

Bulgulardan anlaşıldığı gibi Türk eğitim sisteminde kopya çekmeye ilkökul düzeyinde başlanmakla birlikte bunun oranı son derece düşüktür. Bu nedenle ilk ciddi kopya çekmeye başlanan öğretim kademesinin ortaokul ve en çokta lise olduğu müşahede edilmektedir.

Tablo: 8 Öğrencilerin en yoğun hangi okul düzeyinde kopya çektiklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı

Cinsiyet	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
Kız	---	5.7	55.2	39.0
Erkek	---	6.8	51.4	41.4
Toplam	---	6.5	52.6	40.6
$p > 0.05$				

Tablo 8 bizlere diğer öğrencilerin en yoğun olarak hangi okul kademesinde kopya sayılabilecek davranışta bulduklarıyla ilgili soruya verilen cevapları ortaya koymaktadır. Cinsiyete göre bu soruya verilen cevapta önemli kabul edilecek hiçbir farklılaşma söz konusu değildir ($p > 0.05$). Deneklerin hiçbiri ilkökulda kopya çekmenin yoğunlaştığı seçeneğini işaretlemeyenken, ortaokul seçeneğini işaretleyenlerin oranı da (% 6.5) gibi son derece düşük seviyededir.

% 52.4 le lise kopya çekmenin en yoğun olduğu eğitim kademesi olmaktadır. Liseyi % 40.6 gibi küçümsenemeyecek bir oranla üniversite izlemektedir. Üniversite tablo 7 de görüldüğü ilk kez kopya çekme davranışında bulunmada ön sırada değilken kopya çekme yoğunluğunda ön plana çıkmaktadır. Dirik (1999) Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin en yoğun hangi okul kademesinde kopya çekildiğine ilişkin soruya verilen cevapta üniversite seçeneği % 20.1'dir. Her iki araştırma karşılaştırıldığında kopya çekmenin yoğunlaşması bakımından üniversite kademesinde ilahiyat öğrencilerini ön plana çıkaran (yaklaşık iki misli % 40.6) bir farklılık gözlenmektedir.

Öğrenciler En Çok Hangi Derslerde Kopya Çektiğine İlişkin Veriler

İlahiyat öğrencilerinin en çok hangi ders grubunda kopya çektiği ortaya konup, elde edilen anket sonuçlarının cinsiyet ve okuduğu üniversite grubuna göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığı test edilmeye çalışılmıştır. Hipotez 3 de ifade edildiği gibi kopya çekmenin en yoğun olduğu derslerin formasyon ve felsefe grubu derslerinin olduğu öngörülmektedir. Dersler gruplara ayrılırken İslam Tarihi dersleri de temel islam bilimleri arasında telakki edilmiştir.

Tablo 9 da en çok hangi ders grubunda kopya çekildiğine ilişkin görüşleri verilmektedir. Buna göre en çok kopya çekilenden en aza doğru felsefe grubu (% 30.7), formasyon (% 24.7), temel islam bilimleri (% 22.0), kültür (% 12.8) ve din bilimleri (% 9.1) dersleri sıralanmaktadır. Cinsiyete göre verilen cevaplarda istatistiki olarak önemli bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir ($p>0.05$). Bulgular hipotezde belirtilen "ilahiyatlarda kopya bakımından en problemliler felsefe grubu dersleri ve formasyon dersleri" şeklindeki hipotezimizi doğrular mahiyettedir. Fakat sürpriz sayılabilecek bir şekilde % 22.0 le bu iki ders grubunu temel islam bilimleri dersleri izlemektedir. Tefsir, Hadis, İslam Hukuku v.b. ilahiyat eğitimi için temel kabul edilen ve öğrencinin önemini kavramada ciddi problemi olmadığı düşünülen derslerin önemli sayılabilecek oranda en çok kopya çekilen derslerin arasında zikredilmesi dikkat çekicidir. Üstelik bu derslerin diğer derslere nisbetle öğrencilerin gözünde biraz kutsallığının olduğunu da hatırlamak gerekir. Belki de bu derslerden iyi not almanın zor olmasının kopya çekmeye iten bir neden olduğu düşünülebilir. Bu

dikkat çekmeden sonra niçin öğrencilerin daha çok felsefe ve formasyon grubu derslerinde kopya çektikleri üzerinde duralım.

Bilindiği kadarıyla belirtilen iki ders grubuna dair ilahiyat öğrencilerinin tutum ve düşüncelerini araştıran bilimsel bir çalışma mevcut değildir. Bu nedenle yapılacak yorumlar genel gözlemlere dayanmaktadır. Öncelikli olarak felsefe grubu derslerinin neden en çok kopya çekilen dersler listesinde toplamda ilk sırada yer aldığı üzerinde duralım. Her şeyden önce bu derslerin ilahiyat programı içerisindeki yeri ve önemi konusunda ciddi kuşkuların olduğu söylenebilir. Öğrenciler bu derslerin asıl ilahiyat derslerinden olmadığı ve pratikte ne işlerine yarayacağı hususunda yeterli donanımına sahip olmadıklarından bu dersi önemsemeyerek, bu ders grubundan daha çok kopya çekmeye yöneldikleri düşünülebilir. Ayrıca derslerin öğrenciler tarafından zor telakki edilmesi de bu konuda rol oynayabilir. Tablo 10' dan anlaşılacağı gibi, yerleşik ilahiyatlarda felsefe grubu derslerinin yoğun kopya çekilen ders olma bakımından yeni ilahiyatlara göre daha az oranda olması bu dersleri okutan öğretim kadrosu ve belirli bir grup dersin fakülteler tarafından önemli kabul edilip edilmemesiyle de ilintili olduğu sonucuna götürebilir.

Formasyon dersleri ise en çok kopya çekilen dersler arasında yer alması bu ders grubunun da mesleki dersler arasında telakki edilmemesiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Derslerin pratik öneminin kavranması felsefe grubu derslerine göre daha kolaydır. Sonuç itibarıyla ilahiyat mezunlarının mezuniyet sonrası en önemli istihdam alanı öğretmenliktir. Öğretmenlikte ise formasyon derslerinden öğrendiklerinin pratikte istifade edeceğini bilmesi beklenmektedir. Araştırmamızın bulgularına göre yeni ilahiyatlarda formasyon derslerinin en çok kopya çekilen ders grubu arasında % 16.5 le üçüncü sırada yer alırken yerleşik ilahiyatlarda bu oran hızla artmakta ve % 34.8 oranına yükselerek ilk sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo 10). Bu kadar anlamlı farklılık örneklem içerisindeki fakültelerde formasyon derslerini okutan öğretim elemanlarının ve fakültelerin konuya bakışlarının araştırılmasıyla daha iyi anlaşılacaktır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, formasyon derslerinde kopya çekilme oranının yüksek olması ilahiyatlara mahsus değildir. Yeşilyaprak ve Öztürk (1996)'ün Eğitim Fakültesi

öğrencileri üzerine yaptığı araştırmada eğitim dersleri en çok kopya çekilen dersler listesinde % 40.9 la ilk sırada yer almaktadır.

Tablo: 9 Cinsiyetlerine göre öğrencilerin en çok hangi ders grubunda kopya çektikleri

Cinsiyet	Formasyon dersleri	Temel İslam bilimleri	Felsefe grubu	Din bilimleri	Kültür dersleri
Kız	26.3	21.1	24.2	14.7	12.6
Erkek	23.9	22.4	33.8	6.5	12.9
Toplam	24.7	22.0	30.7	9.1	12.8
p >0.05					

Tablo: 10 Öğrencilerin en çok hangi ders grubunda kopya çektiklerine ilişkin görüşlerinin okudukları ilahiyat grubuna göre dağılımı

Fakülteler	Formasyon dersleri	Temel İslam bilimleri	Felsefe grubu	Din bilimleri	Kültür dersleri
Yerleşik ilahiyatlar	34.8	19.7	25.0	4.5	14.4
Yeni ilahiyatlar	16.5	23.8	35.4	12.8	11.6
Toplam	24.7	22.0	30.7	9.1	12.8
P < 0,01					

Tablo 10'dan öğrencilerin okudukları ilahiyat grubu ile en çok hangi ders grubunda kopya çektikleri bakımından son derece anlamlı farklılığın olduğu gözlenmektedir (p<0.01). Bu farklılıklarda başta formasyon dersleri olmak üzere felsefe grubu ve din bilimleri grubuna giren derslerde ortaya çıkmaktadır.

Sınavlarda Öğrencilerin Kopya Çekme Yöntemleri

Tablo 11, öğrencilerin sınavlarda kopya çekmede en çok hangi yöntemi kullandıklarının dağılımını göstermektedir. Bu soruya verilen cevaplar arasında cinsiyet göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo: 11 Öğrencilerin en çok hangi yöntemle kopya çektiklerine ilişkin görüşlerin cinsiyete göre dağılımı

Öğrencilerin kopya çekme yöntemleri	Kız	Erkek	Toplam
Kitaba, deftere bakarak	2.9	1.4	1.9
Sıranın üzerine yazarak	18.3	18.0	18.1
El ve kollara yazarak	7.7	8.8	8.4
Not hazırlayarak	27.9	36.4	33.6
Sınav anında birbiriyle konuşarak	37.5	26.7	30.2
Başka	5.8	8.8	7.8
$p > 0.05$			

Toplamda öğrencilerin ilk sırada % 33.6 ile en çok "not hazırlayarak" kopya çektiklerini beyan etmektedirler. Bu seçeneği % 30.2' la sınav anında birbiriyle konuşarak ve % 18.1 le sıranın üzerine yazarak seçenekleri takip etmektedir. Not hazırlayarak ve sınav anında birbiriyle konuşarak seçeneklerini işaretlemeye kız ve erkek öğrenciler arasında bir farklılık gözlenmektedir. Kızlarda % 37.5 le sınav anında birbiriyle konuşmak ilk sırada yer alırken, erkeklerde not hazırlayarak kopya çekme seçeneğinin işaretlenmesi % 36.4 le ilk sıradadır.

Tablo 11'den kız ve erkek öğrencilerin verdikleri cevapların oranları karşılaştırıldığında kızların yakalandığında cezalandırmaya belge oluşturmayacak, fazla risk oluşturmayan "sınav anında birbiriyle konuşmak" yöntemini tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Kız öğrencilerin aksine erkek öğrencilerin kanıt oluşturma açısından en riskli yöntemlerin başında gelen "not hazırlayarak" (%36.4) kopya çekme yöntemini tercih ettiklerini ifade etmek gerekir. Bu açıdan verilerimiz Dirik (1999)'in konuyla ilgili soruya, üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre benzer tutumu benimsedikleri görülmektedir. % 7.8'i başka

seçeneğini tercih etmişlerdir. Burada "başka" seçeneğini işaretleyenlerden ilginç kopya yöntemleri olarak "walkman kullanmak" ve "kağıt değiştirme" zikredilebilir.

Öğrencilerin Kopya ve Kopya Çeken Öğrencileri Değerlendirmesi

Tablo 12'den anlaşılacağı gibi öğrencilerin yaklaşık yarısına yakını (%44.1) "engellenmesi gereken kötü bir davranış" olarak nitelendirmektedir. Bu seçeneği tercih eden kız (%51.8) ve erkek (%40.2) denekler arasında bir farklılıkta gözlenmektedir. İstatistiksel olarak cinsiyete göre önemli bir farklılığın mevcudiyeti ortaya çıkmaktadır ($p < 0,01$). Kız (% 26.4) ve erkeklerde (% 29.7) ikinci sırada "iyi olmasa da hoşgörülle karşılanmalıdır" seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrenciler her ne kadar kopyayı kötü bir davranış olarak tanımlasa da keskin bir ahlaki kötülük olarak algılamamaktadır. Daha çok öğrencilik esnasında ortaya çıkan ve çoğu zaman espirilere konu olan biraz da hoşgörü ile karşılanması gereken istenmedik bir davranış olarak görmektedir.

Tablo: 12 Öğrencilerin cinsiyetlere göre kopya çekme davranışını tanımlamaları

Kopya çekmenin değerlendirilmesi	Kız	Erkek	Toplam
Hırsızlıktır, kesinlikle cezalandırılmalıdır	8.2	5.5	6.4
Engellenmesi gereken kötü bir davranıştır	51.8	40.2	44.1
Yakalanmadığı sürece iyidir	5.5	7.3	6.7
İyi olmasa da hoşgörülle karşılanmalıdır	26.4	29.7	28.6
Başka	6.4	17.4	13.7
$p < 0,01$			

Tablo:13 Kopya çeken öğrencilerin cinsiyetlere göre tanımlanması

Kopya çeken öğr.lerin tanımlanması	Kız	Erkek	Toplam
Fırsatlardan yararlanan öğrencilerdir	25.2	24.1	24.5
Düzenli çalışmayan öğrencilerdir	43.7	50.9	48.6
Davranış bozukluğu olan öğrencilerdir	4.7	3.1	3.6
Başarma güçlüğü çeken öğrencilerdir	5.6	10.3	8.8
Başka	20.6	11.6	14.5

Kopya çeken ögr.lerin tanımlanması	Kız	Erkek	Toplam
Fırsatlardan yararlanan öğrencilerdir	25.2	24.1	24.5
Düzenli çalışmayan öğrencilerdir	43.7	50.9	48.6
Davranış bozukluğu olan öğrencilerdir	4.7	3.1	3.6
Başarma güçlüğü çeken öğrencilerdir	5.6	10.3	8.8
Başka	20.6	11.6	14.5
p>0.05			

Tablo13 kopya çeken öğrencilerin cinsiyetlere göre tanımlanmasının dağılımını göstermektedir. Cinsiyetlere göre bu soruya verilen cevapta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$). Öğrencilerin yaklaşık yarısı (%48,6) kopya çekenleri düzenli çalışmayan öğrenciler olarak tanımlamaktadır. Her iki cinste ikinci sırada (kız %25.2, erkek %24.1) kopya çekenleri fırsatlardan yararlanan kişilik yapısına sahip öğrenciler olarak tanımlamaktadırlar. Kopya çekmeyi bir davranış bozukluğu olarak tanımlayan öğrenciler en son sırada yer almaktadır (%3.6). Kopya çekme ile kişilik yapısıyla ilişki kurma oranının yüksek olmadığı ortaya çıkmaktadır. Kopya çekmeyi kişilik özelliklerinden daha çok eğitimde öğrencinin derslere karşı ilgileriyle irtibatlı görme olgusunun ön planda olduğu gözlenmektedir.

SONUÇ

Türk eğitim sisteminde ilahiyat fakültesi son sınıf öğrencilerinin kopya çekme düzeyleri, hangi ders grubunda daha çok kopya çektikleri, kopya çekmede kullandıkları yöntemler, kopyanın tanımlanması gibi konuları betimsel olarak ele alan bu araştırma neticesinde sınanan hipotezlerin büyük ölçüde doğrulandığı gözlenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Kopyanın Türk eğitim sisteminde ve özellikle de araştırmanın örneklemini teşkil eden ilahiyat fakültesi öğrencileri arasında bir problem olduğu gerçeği ortaya konulmaktadır. Ancak kopyanın bir problem olarak boyutu ise, çoğunluğu Amerika'daki araştırmalar olmak üzere kıyaslandığında benzer tarzda olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle, bu çalışmanın bulguları sonucu ortaya çıkan tablo iyi okunmalı ve eğitimde kaliteyi olumsuz yönde etkileyen bu sorunun varlığına dikkat çekilmeli ve

fazla mübalağa olmaksızın konunun üzerine gidilmelidir. Elde edilen sonuçlara göre farklı sıklıkta olmak üzere ilahiyat öğrencileri fakültedeki, eğitim hayatlarında % 65.0 gibi küçümsenemeyecek bir oranda kopya çektiklerini beyan etmektedirler. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere, yeni ilahiyatlarda okuyanların yerleşik ilahiyatta okuyanlara göre kopya çekme oranlarının yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Cinsiyetlere göre çıkan bulguların konuyla ilgili literatüre oldukça uygun bir sonuç olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, yeni ilahiyatlar eğitim ve araştırmanın kalitesini artırmaya yönelik faaliyetlerinde, kopya çekme oranının yerleşik ilahiyatlara oranla daha çok olduğu gerçeğini dikkate alarak bu hususun üzerinde de durmaları faydalı olacaktır.

2. Sınavlarda kopya çekme üniversitelerde ortaya çıkan bir sorun değildir. Bu sorun çok az düzeyde de olsa ilkokulda başlayıp özellikle lise seviyesinde yoğunlaşan istenmedik bir davranıştır. Özellikle de eski sınıflandırmaya göre ortaokul ve lise bu alışkanlığın kazanılmasında kritik bir eğitim dönemi olma özelliğine sahiptir.

3. İlahiyat fakültesinde kopya çekilme bakımından en problemliler ders grubunu felsefe grubu ve formasyon dersleri teşkil etmektedir. Temel İslam bilimine bağlı dersler üçüncü sırada yer almaktadır. Bu bağlamda, yerleşik ve yeni ilahiyatlar arasında önemli bir farklılıkta mevcuttur. Yerleşik ilahiyatlarda formasyon dersleri % 34.8 ile ilk sırada yer alırken bu ders grubu yeni ilahiyatlarda önemli ölçüde düşmektedir. Felsefe grubu derslerinde de ilahiyat sınıflandırmasına göre tam aksine bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlar bizlere aynı zamanda ilahiyat öğrencilerinin okudukları dersleri nasıl algıladıkları konusunda başka araştırmalar yapılması gerektiği konusunda fikir vermektedir.

4. Öğrencilerin çoğunluğu kopyayı engellenmesi gereken kötü bir davranış olarak telakki etmektedir. Fakat, kopya çekmeyi hırsızlık gibi ahlaken kötü olabilecek bir davranış olarak ta algılamamaktadırlar. Çünkü öğrencilerden sadece % 6.4 gibi düşük bir oranda kopya hırsızlığı kesinlikle cezalandırılmalıdır fikrine iştirak etmektedirler. Buna karşılık küçümsenemeyecek bir oranda kopyanın hoşgörüle karşılanmasını

istemektedir. Kopya çeken öğrencilerin "düzenli çalışmayan öğrenci" olarak tanımlanması da bu fıkri destekler mahiyettedir. Kopya çekmeyi davranış bozukluğu olarak kabul edenlerin oranları ise son derece düşüktür.

Sonuç olarak, kopya konusunda ilahiyat fakültesindeki mevcut durumun fotoğrafı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kopya her ne kadar değerlendirme esnasında ortaya çıkan istenmedik bir davranış olsa da kopya çekmeye etki eden faktörlerin eğitim sisteminin geneliyle ilgili olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle kopya, eğitim sistemiyle ilgili bir problem olduğu gerçeğinden hareketle kopya çekmenin azalıp çoğalmasına etki eden faktörler üzerinde bilimsel araştırmaların yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Burns, S.; Davis, S.; Hoshino, J; Miller, R. (1998) "Academic Dishonesty: A Delineation of Cross-Cultural Patterns", *College Student Journal*, vol. 32, no 4, ss. 590-597.
- Bushweller, K. (1999) "Student Cheating: a Morality Moratorium?", *The Education Digest*, vol. 65, no 3, ss. 4-11.
- Dirik, M.Z. (1999) "Türk Eğitim Sisteminde Sınavlarda Kopya Sorunu-1", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt XI, sayı 1, ss. 235-249.
- Hall, D. (1999) *Social Control in the University: Faculty Attitudes About Student Cheating and Student Crime*, University of Central Florida, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kaya, M. (1998) *Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum*, Etüt Yayınları: Samsun.
- Kinney, D. (1999) *Cultural Variability in Perceptions of Cheating*, University of Southern California, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Selçuk, Z. (1995) "Bir Eğitim ve Rehberlik Sorunu: Okullarda Kopya Çekme", *Eğitim Yönetimi Dergisi*, yıl 1, sayı 3, ss. 397-418.
- Shropshire, W.O. (1997) "Of Being & Getting: Academic Honesty", *Liberal Education*, vol 83, no 4, ss.24-32.
- Whitley, B.E. (1998) "Factors Associated With Cheating Among College Students: A Review", *Research in Higher Education*, vol. 39, no 3, ss. 235-274.